Пише: Милан Пурић
петак, 19 август 2011 11:17

Коначно грађани Србије имају право на бар неку наду. Постигнуто је апсолутно јединство свих политичких странака у Србији. Пољопривреда и село [1] су једина реална шанса да у неком краћем року почнемо да излазимо из стања свеопштег привредног хаоса. По једнима, привредне и остале дубиозе су последица политике деведесетих, а по другима две хиљадитих година. И ако оставимо по страни ко (и како ће) одговарати, како и зашто нас је довео до стања, у коме смо по већини параметара на последњем месту у Европи (чак и Албаније је испред), мора се пронаћи најбржи и најефикаснији начин да једини до краја неизраубовани ресурс ставимо у функцију, олакшамо положај и укажемо на могући почетак изласка из свеукупних проблема грађана Србије. Пољопривреда и село, у оквиру укупне економске политике, морају се прогласити за апсолутне приоритете у постепеном економском опоравку Србије. Сазнање да и УН, ММФ, ФАО потврђују предвиђања независних стручњака да ће се светски тренд поскупљења хране наставити бар у 40 наредних година, даје за право да село и пољопривреду посматрамо, као одлучујући ресурс којим данас располажемо и можемо битно утицати на нашу будућност. Уз констатацију да је и сада 90% (око 4.200.000 хектара) обрадивог пољопривредног земљишта у власништву индивидуалних власника и државе, и да је то ресурс у коме својим мерама држава може одлучујуће да делује, апсолутно је нужно и оправдано да се највише друштвених потенцијала усмери у том правцу и то постане
национални подухват
са свим приоритетима, а не само посао неког појединачног министарства.

Стварање Националне развојне банке, као и специјализоване банке за развој пољопривреде, неопходни су предуслови којима може да се каналише финансијска потпора овом пројекту.

Пошто је јавно и јасно од свих странака ова чињеница прихваћена, надам се да нечија политичка сујета неће бити препрека остваривању пројекта који, осим што омогућава релативно брзи почетак опоравка свеукупне привреде, ствара и предуслове за извлачење Србије и њених грађана из дужничког ропства у које смо увучени. У оквиру *г лобалних историјских промена*

,које се одигравају свуда по свету, имамо јединствену прилику да Србију ревитализујемо *национално, демографски и економски.*
Трајно раскидање са досадашњом праксом и повлађивање виртуално створеним „елитама“, у свим областима друштва, показаће јасан заокрет ка ефикаснијим друштвеним и економским мерама, у складу са универзалним (међународно дефинисаним) принципом одрживог развоја, свих сегментима друштва, а нарочито у пољопривреди. Да би уопште могао да почне овај процес, потребно је осигурати да приближавање ЕУ, не угрози да се једини још преостали привредни ресурс, пољопривредно земљиште, распрода финансијски моћнијим центрима, и тако нанесе несагледива штета народним и државним интересима ове и поготово следећих генерација. Заустављање овог процеса биће један од важнијих сегмената овог деловања

Стварање друштвеног система (без робовања наслеђеним стереотипима), са свим потребним сегментима, мора почети уређивањем законских оквира Закони о државној управи и локалној самоуправи, влади, буџету, монетарној и фискалној политици, пољопривреди, али и о раду, здравству, образовању, осигурању и остали, стварају се системски предуслови који ће гарантовати свима који желе (морају) да свој живот и будућност своје деце вежу за село и пољопривреду, имају бар приближно исте предуслове да економски и друштвено просперирају као и грађани Србије који раде у другим секторима.

Стварање Националне развојне банке, као и специјализоване банке за развој пољопривреде, неопходни су предуслови којима може да се каналише финансијска потпора овом пројекту. Средства која буду на располагању свим сегментима пољопривредне производње биће из извора који гарантују дугорочно и подстицајно финансирање (Национална развојна банка Србије). Посебно је то потребно код увођења најновијих научно технолошких достигнућа, и организовања производња, нај продуктивнијих у целом свету. Потребну висину и динамику обезбеђивања средстава, и њихово апсолутно сврсисходно трошење, обезбедиће се најстрожом контролом, и драстичним санкционисањем сваке злоупотребе. Сарадња свих делова извршне власти у реализацији оваквих програма неопходан је услов да би ефекти могли да се веома брзо осете у друштву и да грађани имају разлога да у томе што активније учествују. Захтеви које село и пољопривреда постављају пред секторе науке, здравства, екологије, образовања, индустрије, водопривреде и осталих области додатно ће бити подстицај тим областима да проналазе потребна решења, а самим тим да себе и целокупно друштво снажно повуку напред новим 21. веку примереним сазнањима. Вишедеценијска предност коју је наша наука имала у области пољопривреде неразумном политиком је изгубљена. Зато је један од основних приоритета усмеравање ка новим усавршавањима

наших научника и научних институција, који у пољопривреди не ретко имају резултате у самом светском врху (производња семена). Основна знања и врхунска научна достигнућа сагласно *новим моћним образовним технологијама* 21. века, биће уграђена у целокупни ново успостављени систем обучавања и образовања свих садашњих и будућих становника села.

Највећа армија незапослених, такозваних транзиционих губитника у Србији, добиће шансу, да својим позитивним *односом према раду*, за нову реалну могућност продуктивног запошљавања. Синхронизована друштвена активност омогућила би да стотине хиљада незапослених људи себи и својој породици обезбеди у блиској перспективи нормалну егзистенцију. Стварање услова за нормалан живот људи на сеоским подручјима почиње градњом квалитетне инфра структуре. Под инфраструктуром подразумева се не самопутна, водоводна, канализациона, електрична већ и најсавременија информатичка. То ће заједно са новим здравственим, образовним и социјалним системом (према величини, положају и географским условима, као на пример на Аљасци) бити саставни део новог изгледа и функционисања наших села. Свако ко реши да живот настави на селу или се врати у њега мора да поред могућности да здравије и лепше живи (што је већ светски прихваћена чињеница), има и могућност коришћења свих технолошких предности живота у 21. веку. То ће свакако битно утицати и да се решавају неки горући комунални проблеми свих већих градова у Србији поготово Београду.

Сеоско газдинство предузетничког типа представљао би темељ развитка пољопривреде у Србији. Повратак пропалих радника на село, а о њима нико ни социјално, ни економски, ни политички не води рачуна, јесте неминовност која је већ почела. Пољопривредни произвођачи морају имати статус професионалаца у тржишном привређивању. Потребно је њихово професионално и синдикално повезивање и удруживање. Породично газдинство се у свим аспектима мора изједначити са статусом и положајем других привредних субјеката у земљи. Како би се што више искористи потенцијал српских села мора се организовати *нови систем задругарства*.Задругарство има своје корене у нашем селу преко 150 година. Вишедеценијско запостављање задруга (не само пољопривредних), и њихово економско уништавање, довело је до губитка природних удруживања заинтересованих појединаца, за како се у свету показало (Норвешка, Италија, Холандија, Енглеска, Данска...) највиталнији облик ефикасне и продуктивне економије. Задруге и задругарство би, по новом моделу напредног ангажовања државних органа и осталих субјеката агреара, постало основ сигурности производње и пласмана пољопривредних производа и стабилности сељачког газдинства. Штедно-кредитне задруге у оквиру задружног система могле би постати продужена рука домаћег финансијског система и начин да се из примарне емисије

најјефтинији новац каналише у пољопривреду. Србија би требало да независно води своју монетарну политику са циљаном инфлацијом око 8%, као што је то радио Јапан у време почетка свог светски признатог економског успона. Гарантована цена пољопривредних производа, функционалне робне резерве, као и мрежа складишта, хладњача и тржница, од задругара изграђених, је основ економске ефикасности задругарства. Овакве задруге подређује пословање интересима оснивача и представља специфичан невладин друштвено економски сектор.

Држава Србија има капацитете да изгради, опреми и на целој територији постави велике центре (хладњаче и складишта) којима могу да ту масовну производњу подстакну и подрже.

За стабилну пољопривредну производњу, са становишта произвођача, основни предуслов је обезбеђивање стабилних и познатих услова рада, пре свега гарантованих цена. Држава Србија има капацитете да изгради, опреми и на целој територији постави велике центре (хладњаче и складишта) којима могу да ту масовну производњу подстакну и подрже. Да би то могло да функционише, потребно је пре свега обезбедити тржиште на коме ће наша изузетно квалитетна (45 упредник географске ширине, четири годишња доба, земљиште вулканског порекла) пољопривредна производња моћи да се прода, пре свега прерађена и савремено упакована. Зато је неопходно организовати такав систем продаје (коморе, амбасаде, приватници) којим ово наше злато са њива, због свог квалитета, може да се прода у најповољнијим тренуцима на светској пијаци (Русија, ЕУ, Блиски исток) . Поред стотина од државе организованих продаваца (и плаћених по учинку) очекујем и велику подршку и лично ангажовање јаког приватног сектора који у томе може да препозна велики сопствени интерес (Делта...). Овакав систем рада обезбедиће и веома добру ефикасност и економичност наше пољопривреде која ће се сретати са све већом и организованијом конкуренцијом у ЕУ (зашто до сада овако очигледна могућност није заживела?) и свету. То наравно истовремено подразумева да је *немогуће издржавати* оволики, сада постојећи, државни апарат (потрошњу) и бити конкурентан. Остваривање масовне квалитетне пољопривредне производње, омогућава да се становништву понуди јефтина храна (предуслов за чак и биолошки опстанак народа, овог тренутка доведен у питање), обезбеди сировинска основа за најједноставнији начин обнављања прехрамбене индустрије (као најлакшег постепеног облика реиндустријализације и масовног запошљавања у пратећим делатностима) и остваривање вишкова који се могу пласирати у извоз (основна потреба презадужене земље). Повећана пољопривредна производња такође подразумева и велике количине нус-продуката које могу служити за производњу толико потребне зелене енергије из обновљивих извора. Јефтина храна је и главни основ за прилагођавање и навикавања на просечне плате које ће све више бити диктиране ценама радне снаге у Африци и Азији.

Да не бисмо остали само на сувопарним идејама без квантификације, навешћу шта на пример може да се уради. Званично у Србији постоји 4,2 милиона хектара обрадивих површина, од којих се по незваничним податцима не обрађује (запарложено) око 1,5 милион. Почело би се садњом сваког комадића необрађене земље, као на пример у Кини. Простом рачуницом да је за 1 хектар например паприке потребно уложити 2. 500 еура да се на отвореном (заливање кап по кап) произведе 40 тона паприке (уз три ангажована радника) и која се на велико може продати по 25 евро центи (10. 000 евра по хектару), а на хектару посејани кромпир тражи улагања од 500 евра (високо механизована производња) и да се добије 100 тона кромпира по хектару, који се може продати у Русији по 20 евро центи (20. 000 евра по хектару). Тако ове две у Србији масовно сађене културе просечно по хектару могу донети чисту добит (кад се у калкулацију убаце и многи непоменути трошкови и обавезе) од просечно 10. 000 евра по хектару. Наравно кад се ово све примени на 1,5 милиона хектара добија се фрапантна цифра од 15 милијарди еура(а ми кукамо за 3-4 милијарде страних инвестиција које би нам наводно обезбедиле раст од 5% БДП годишње) које сваке године не уберемо са наших запарложених површина. Како пре сваке сетве повртарских култура постоји и пред и после засад, цифра је наравно и већа. Део те цифре свакако би постепено омогућио скидање дужничке омче која нам је свима (а посебно нашим потомцима) навучена на врат. Такође, и можда је најбитније да та пољопривредна површина може да запосли десетине хиљада радника. Оваква квантификација и калкулација није само овако проста и бајковита (но опасно голица машту), али је позив свима који се у то разумеју да ураде тако нешто и за десетине других пољопривредних производњи (ратарских, сточарских, воћарских, осталих повртарских...)

Савремене информатичке технологије су у могућности да број свеукупних промена и могућих виртуалних сценарија, и осталих чињеница о пољопривредној производњи и привредним кретањима (стоструко је мањи од броја података који савремени компјутери имају да би дали релативно поуздану временску прогнозу) повезаних са њом, па се тако може направити софтвер (модел) који даје са великом извесношћу, релативно примењиву тачну прогнозу тржишних кретања са свим потребним информацијама о могућим и потребним правовременим корекцијама у тој области. То значи да морамо имати обучене тимове ИТ стручњака који могу да прате овакав подухват. Овај пројект у себи мора имати уграђене механизме који гарантују да се никако неће занемарити најсавременија решења 21 века у другим областима. Научна и технолошка достигнућа морају бити обавезно и увек уграђивати у све области свакодневног привредног и личног живота, у складу са економским могућностима земље.

Спољни чиниоци који више не могу да обликују свет по свом лику и делу, засигурно ће се потрудитии да у регионима где још увек доминирају све остане онако како су замислили

(како им највише одговара) .

Једна од најважнијих потреба савременог човека 21. века, грађанина Србије, јесте потреба да квалитетно и брзо буде информисан о свему што се тачно догађа у земљи и у свету, да би могао квалитетно да одлучује, и да се прилагоди брзим променама у овом веку. Средства информисања имају задатак, а пре свега државни медији, да овој проблематици посвети дужну пажњу као једном од стратешки најважнијих послова у земљи. Како је око ове теме (пољопривреди и селу) постигнут свеопшти консензус, слободно се може направити и својеврсни државни адвертајзинг, усмерен на *тотално истинито информисање*
становника Србије о свим аспектима оваквог подухвата. Комерцијални медији сигурно ће и сами у тако ојачаној пољопривреди и селу пронаћи довољан број заинтересованих за обострано корисну сарадњу. Помоћ у овом свакако треба очекивати и од стручне јавности и изузетних појединаца каква је била Борка Вучић. Она је показала својим примером да, без обзира на године, племените намере и знање никад не старе. Њен пројекат повратка младих на село са што већим бројем деце (инспирисан Индијом и њеном политиком на селу) јесте пример како се и појединачно са огромном енергијом ствари могу озбиљно покренути у позитивном правцу. Нажалост, без ње све је брзо отишао у заборав.

И као што смо сви у Србији свесни ове и*оволике шансе*, сигурно је да ће и они, који имају интерес да наша земља остане на садашњим позицијама, све урадити да тако буде. Спољни чиниоци који више не могу да обликују свет по свом лику и делу, засигурно ће се потрудитии да у регионима где још увек доминирају све остане онако како су замислили (како им највише одговара) . Сигурно да они у Србији имају инсталиране своје људе (компрадоре) који им из ситно себичних интереса у томе више него свесрдно помажу. Лобији разних врста (увознички, ГМО...) увелико ће се трудити да из својих интереса, или зато што су на неки начин уцењени, или једноставно да би сачували привилегије и лагодан живот, стечен без правог кредибилитета, оспоре и зауставе овакав подухват. Када је 1994. Медлин Олбрајт изјавила да је Косово стратешки интерес САД, мало је ко овде знао због чега је то тако. Сва силина којом су потом САД и њени савезници обрушили на комадање Србије, показали су да се ту заиста ради о битним (виталним) интересима. Није то само војна контрола енергетских путева (Јужни поток) , већ пре свега економски интерес, који се заснива на америчким проценама о резервама угља на КиМ, које се процењују на 2000 (две хиљаде) милијарди долара претворено у цену струје произведене од тог угља. Посебно је важно што у садашњој, а поготово будућој експлоатацији директан лични интерес има Медлин Олбрајт. Шта би за Србију представљало и пола од те суме (а сад кукумавчимо за 3-4 милијарде годишње како би се могли наводно интензивно развијати) . Садашња наша изузетна позиција у погледу могућности производње хране у Војводини већ је страшно нападнута форсирањем

појединаца и странака који желе да ту нашу покрајину попут КиМ одцепе од Србије. Паралела је више него очигледна. Интерес је опет пре свега материјални, само се не зна ко је сада Медлин (Чанак?) .

Сматрам да је необично важно да сви, а пре свега домаћи политичари, схвате величину (у сваком погледу) и могуће домете Србије (и сопствене) . У сваком погледу, далеко смо мањи од Шангаја, Њујорка, Бомбаја, Мексико Ситија, Токија, али имамо велику житницу, воде, енергената (и обновљивих и фосилних) за бар пет пута више становника него што нам је потребно само за живот. Имамо срећну околност да живимо око 45. упоредника географске ширине, који собом носи и четири годишња доба, што је, сада већ и научно доказано, најидеалније за све облике живота (четири пута годишње се организам привикава на друге услове, што је и у генима записано као предуслов за разноликост и отпорност). Природана околина (оно што ми зовемо село) у још увек умерено насељеној земљи, је по светским стандардима квалитетног живота идеал за срећног човека. Задовољство ми је да приметим да је већ почео процес, за сада скромно, да најобразованији и највиталнији део транзиционих губитника почиње нов врло успешан живот у природном окружењу и да тамо постиже натпросечне привредне резултате и исти такав стандард.

Разумевање да нам је највећи непријатељ бела куга и вишедеценијским менталним притиском искварен *однос према раду* гарантују да можемо у разумно кратком року, и овако подељени готово око свега, одлучно кренути напред. Колико нам је потребно времена да би искористили овај историјски тренутак у коме се могу преокренути вишедеценијски негативни токови српског друштва? После колико времена (2, 4, 8 година?) неће више бити могућно да се догоди повратак на стари неефикасни систем у Србији? Које су гаранције да ће повраћени систем вредности и квалитетан односа према раду трајно заживети? Како нове генерације прилагодити исто тако ново наступајућем, доминирајућем систему вредности, посебно односа према раду? Могу ли заједно правити државни адвертајзинг позиција и опозиција? На сва ова питања одговориће политичари спремни да се пре свега посвете својој земљи и народу, а не некаквим регионалним лидерствима и наводним светским улогама. Грађани би морали да се одлично обавесте о оваквом или неком другом још квалитетнијем сценарију (пројекту) који би ишао у оваквом, од свих прихваћеном правцу. Тада би требало да добро размисле коме да поклоне свој глас (политичку вољу), и дају му мандат да спроведе овакву, свеопште друштвено прихватљиву политику. Од тако изабраних се очекује да постану и највећи бескруполозно оштри контролори плана реализације, и посебно контролори великих новчаних средстава (а у Србији их је мало и веома су драгоцена) која треба да се уложе у тај друштвено најважнији посао.

И да ли је све ово најозбиљније могуће? Замислите да ли је српски туриста, да док је

прошле године у лето стајао на неком тргу у Египту или Тунису, помишљао где ће бити председници тих земаља у лето ове године!? Ово је 21. век и све се брзо догађа. Чак и за Америку [2] . А зашто онда не би било могуће и у Србији???

---

[1] У складу са мојим предлогом да Србију посматрамо као један град осредње величине у светским размерама, село је само разумљива и прихватљива лепа српска реч која описује квалитетно место за живот у прелепој природи Србије.

[2] http://www.nspm.rs/savremeni-svet/budjenje-sad.html (3. септембар 2008)